

Sisekaitseakadeemia

Päästekolledž

Heiki Kurissoo

RK 030

PÄÄSTETÖÖDE JUHTIDE KOOLITUS

Lõputöö

Juhendaja:
Kuno Tammearu

Tallinn 2007.

1. ANNOTATSIOON

SISEKAITSEAKADEEMIA

Päästekolledž	14.05.2007.a.
Päästetööde juhtide koolitamine	
Heiki Kurissoo	
<p>Käesolev lõputöö “Päästetööde juhtide koolitus” koosneb 50- leheküljest ja sisaldab 2 joonist ja 5 tabelit. Lõputöö kirjutamisel on kasutatud 14 viidatud allikat, millest 4 pärineb internetist, 3 erialasest kirjandusest ning on 7 õigusaktid. Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ning selle koostamisel on kasutatud MS Wordi ja MS Exceli programme. Lõputöö annab ülevaate päästetööde juhtimise korraldusest üldiselt, päästetööde juhtide koolitusest ja koolitusvajadustest.</p> <p>Autor keskendub I-III tasandi päästetööde juhtide koolitamisega seonduvate probleemide tuvastamisele kahel tasandil: erialase kutseharidusliku koolituse ja täiendkoolituse põhiselt, pakkudes välja lahendusi päästetööde juhtide kvalifikatsiooni taseme parendamise osas.</p> <p>Lõputöö eesmärgiks on: analüüsida päästetööde juhtide koolituse taset ja leida lahendusi tuvastatud puuduste likvideerimiseks erialase kutse- ja täiendkoolituse korraldamise osas.</p> <p>Uurimismeetodina kasutas autor antud valdkonna olemasoleva kirjanduse läbitöötamist, anketeerimise meetodil ja statistika päringute kaudu saadud informatsiooni analüüsimist ning õigusaktide läbi töötamist päästetööde juhtimise- ja juhtide koolitusega seotud valdkonnas.</p> <p>Autor, töötades päästetööde alal korrapidamisteenistuses ja omades võimalust realselt päästetööde juhtimise taseme parendamise osas oma poolset panust anda, lähtudes lõputöö kirjutamisel eelkõige läbiviidava uuringu ja selle tulemuste hilisema praktilise rakendamise võimalikkusest. Siinjuures, toob autor lisaks välja praeguses päästetööde juhtide koolituse valdkonnas olemasolevad kitsaskohad ning pakub välja omapoolse nägemuse võimalikest lahenditest.</p>	
Võtmesõnad :	
Keywords :	
Säilitamise koht:	
Kaitsemisele lubatud:	
Kuno Tammearu	

2. SISUKORD

1. ANNOTATSIOON	2
2. SISUKORD.....	3
3. MÕISTED.....	5
4. TABELITE JA JOONISTE LOETELU	7
5. SISSEJUHATUS	8
6. PÄÄSTETÖÖDE JUHTIMISE JA –JUHTIDE KOOLITUSE ÜLDINE KORRALDUS	9
6.1. Päästetööde juhtimise üldine korraldus	10
6.1.1. Päästetööde operatiivjuhtimise struktuur.....	10
6.1.2. Päästetööde juhtimise tasandid	13
6.1.3. Õigusaktid ja normdokumendid.....	13
6.2. Päästetööde juhtide koolituse üldine korraldus.....	14
6.2.1. Päästealase kutsekoolituse lähiajalugu ja I-III-tasandi päästetööde juhtide koolitusvõimaluste ülevaade alates 1998. aastast	16
6.3. Päästealane kutsekoolitus.....	17
6.4. Täiendkoolitus.....	18
6.5. Regulaarväljaõpe.....	19
7. ANALÜÜS PÄÄSTETÖÖDE JUHTIDE KOOLITUSE PARENDAMISEKS JA VÕIMALIKE RAKENDUSLIKE MEETMETE KASUTUSELE VÕTMISEKS.....	20
7.1. Sotsioloogilise uurimuse läbiviimine, anketeerimine	20
7.2. Päästetööde juhtide haridustaseme statistiline analüüs.....	21
7.3. I-III tasandi päästetööde juhtidele pakutavate erialase kutseharidusliku koolituste sagedus ja kursuste täituvuse analüüs kahe viimase aasta näitel	23
7.3.1. Erialase kutseharidusliku koolituse toimumise sagedus	24
7.3.2. Erialase täiendkoolituste toimumise sagedus.....	24
7.4. Analüüsi kokkuvõte	25
7.4.1. Anketeerimise tulemused ja kokkuvõte	26
7.4.2. Statistilise analüüsi tulemused ja kokkuvõte	28
8. ETTEPANEKUD PÄÄSTETÖÖDE JUHTIMISE KOOLITUSMUDELI STANDARDISEERIMISEKS JA KOOLITUSE PARENDAMISEKS	30

8.1. Päästetööde juhtide kutsekoolituse parendamine ja moodulõppevormi ellurakendamise vajalikkus	31
8.2. Päästetööde juhtide täiendkoolituse süstematiseerimine	32
8.2.1. Täiendkoolituste läbiviimise minimaalne sagedus, sihtgrupp ja korraldaja	32
8.3. IV- ja V tasandi päästetööde juhtide koolitussüsteemi loomine	33
8.4. Ettepanekud päästetööde juhtidele vajaliku kutse- ja täiendkoolituse strateegia kujundamisel ja tellimuse planeerimisel	33
8.4.1 Täiendkoolituse hankeplaani koostamine	36
8.5. Koolitajate koolitamine	37
9. KOKKUVÕTE	38
11. PE3IOME	39
11. VIIDATUD KIRJANDUS	41
Lisa 1. Sündmuse liigi klassifikaatorid	42
Lisa 2. Anketeerimise vorm	43
Lisa 3. Anketeerimise tulemuste kokkuvõte	46
Lisa 4. Tuletõrje- ja päästeala spetsialisti õppekava	48
Lisa 5. Päästetööde juhtide koolitamise hankekava näidis	49

3. MÕISTED

Alljärgnevalt on lahtisõnastatud lõputöös esinevad spetsiifilised terminid, millede tähendus võib lugejale defineerimata jätmisel arusaamatuks jääda. Enamik mõistetest on varasemalt saanud oma seletuse erinevates õigusaktides või mõnes kasutatud materjalide hulgas olevas akadeemilise käsitlust omava sisuga teoses.

Mõisted:

- *kursuse õppekava* - väljaõppe kursuse läbiviimiseks koostatud kava, mis määratleb kursuse kestuse, eesmärgid ning kursusele pääsemise ja kursuse lõpetamise tingimused ja koosneb kursuse programmist, kursuse tunniplaanist ning kursuse sisu üldiseloomustusest (Nõuded päästeteenistujate väljaõppele ja täienduskoolitusele ning väljaõppe ja täienduskoolituse kord. 18.12.2001.);
- *kutsekoolitus* - õppeasutuse poolt antav kutseõpe keskhariduse baasil (VV Kutseharidusstandart. 06.04.2006.);
- *kutseomistamine* – protsess, mille käigus hinnatakse kutset taotleva isiku kutsealase kompetentsuse vastavust kutsestandardis toodud nõuetele ja vastavuse korral väljastatakse kutsetunnistus (Kutsete süsteemi terminid: 28.04.07.);
- *kutsestandard* – dokument, milles kirjeldatakse kutsetegevust, tööülesandeid, -keskkonda ning määratletakse kompetentsusnõuded kutseomistamiseks (Kutsete süsteemi terminid: 02.05.2007.);
- *päästetööde juht* - päästeteenistuja, kes juhib sündmuskohal päästetöid (Päästeseadus. 18.12.2001.);
- *regulaarkoolitus* - igapäevaselt komandos või päästeasutuse koolituskeskuses läbiviidav erialane õpe;

- *täienduskoolitus* - päästeteenistujate tööalane koolitus erialase kvalifikatsiooni tõstmiseks (Nõuded päästeteenistujate väljaõppele ja täienduskoolitusele ning väljaõppe ja täienduskoolituse kord. 18.12.2001.);
- *täienduskoolituse aastaplaan* - täienduskoolituse planeerimiseks koostatud plaan, kus määratletakse aasta üldeesmärgid, õppeained ja mahud (Nõuded päästeteenistujate väljaõppele ja täienduskoolitusele ning väljaõppe ja täienduskoolituse kord. 18.12.2001) ;
- *täienduskoolituse õppekava* - täienduskoolituse läbiviimiseks täienduskoolituse aastaplaani alusel koostatud kava, kus määratletakse õppeteemad, tundide mahud, läbiviijad, sihtgrupp ja läbiviimise aeg (Nõuded päästeteenistujate väljaõppele ja täienduskoolitusele ning väljaõppe ja täienduskoolituse kord. 18.12.2001);
- *väljasõidujuht* - ühele sündmusele samaaegselt esmasena reageeriva isikkoosseisu operatiivteenistuslikult kõrgeimal positsioonil olev teenistuja, mitme võrdse juhtimistasandi teenistuja reageerimise korral on selleks teenistuja, kelle komando väljasõidupiirkonda sündmuskoht kuulub. Väljasõidu juhile rakenduvad päästetööde juhile kehtestatud õigused ning kohustused. Väljasõidu juhi staatus rakendub õnnetuspaigale väljasõidu alustamise hetkest ja lõpeb päästetööde juhi staatuse rakendumisega (Päästeameti kohalike päästeasutuste väljasõidukorra ja väljasõiduplaani vormi kinnitamine, peadirektori kk, 22.01.07.).

4. TABELITE JA JOONISTE LOETELU

Joonis 1. Operatiivjuhtimise struktuur.....	10
Joonis 2. Operatiivjuhtimise struktuur sündmuse tööjaotuslikust printsiibist.....	11
Tabel 1. I- III tasandi päästetööde juhtimist teostavate päästetöötajate haridustaseme ülevaade ja nõuetele vastavus päästkeskuste lõikes.....	21
Tabel 2. I- III tasandi päästetööde juhtimist teostavate päästetöötajate haridustaseme ülevaade ja nõuetele vastavus vabariiklikul tasandil.....	22
Tabel 3. kutseharidusliku koolituse toimumise sagedus, -läbinute hulk ning kursuste täituvus.....	23
Tabel 4. Täiendkoolituse toimumise sagedus, -läbinute hulk ning kursuste täituvus.....	24
Tabel 5. Koolituse planeerimine, lähtuvalt tasandilisest jaotuvusest.....	34

5. SISSEJUHATUS

Lõputöö autor (edaspidi autor) leiab, et suurima osa päästetööde tulemuslikkusest määrab päästetööde planeerimise suutlikkus, milles omakorda omab suurt rolli väljaõppe korraldamine. Lähenedes detailsemalt, võib ka öelda, et päästeteenistuse päästetööde alast võimekust tagavateks peamisteks faktoriteks on varustatus, väljaõpe ja regulatiivaktid ning juhendid.

Kogu tegevus põhineb planeerimisel- see omakorda analüüsil ning hindamisel. Hea planeerimine tagab päästeasutustele püstitatud põhieesmärkide täitmise. Kaasaegse varustatuse tagamiseks on vajalik soetusteks piisav finantsvahendite olemasolu ja põhjalikule analüüsile tuginev ja tulemuslikult läbiviidud hanked. Sarnaselt varustuse soetamise hanke korraldamisele, tuleb koolituse tellimuse koostamisel lähtuda eelnevalt läbi viidud objektiivse ja põhjaliku analüüsi tulemustest.

Eritasandi päästetööde juhtide koolituse analüüsimisel ja lahendite leidmisel keskendub autor peamiselt I-III-tasandi päästetööde juhtide kutsekoolituse ja täiendkoolituse korraldamisele, täiuslikuma ülevaate loomiseks käsitletakse ka moodulõppe ja atesteerimise rakendamise seotud meetmete võimalikke valikuid.

Lähtuvalt töö eesmärgist on autor püstitanud järgmised hüpoteesid:

- Päästetööde juhtimine on üks olulisemaid funktsioone päästetööde eduka läbiviimise juures. Päästetööde juhtimise teostamine kvalifitseeritud päästetöötaja poolt on üks oluline osa tagamaks hea kvaliteedilise teenuse osutamist abivajajale;
- Paljud päästetööde juhid ei vasta Siseministri 8. jaanuari 2002. a määruses nr 3 "Päästeteenistujate atesteerimise põhinõuded, sealhulgas hariduse ja füüsilise ettevalmistuse nõuded" kehtestatud haridusnõuetele;
- Päästetööde juhtidele suunatud täiendkoolituses puudub süstematiseeritus. Puudub üleriigilisel tasandil läbiviidud analüüs, mille tulemustest ilmnevatest koolitusvajadustest täiendkoolituse planeerimisel ja korraldamisel lähtuda saaks.

6. PÄÄSTETÖÖDE JUHTIMISE JA –JUHTIDE KOOLITUSE ÜLDINE KORRALDUS

Päästetööde juhtimise võimekus eeldab teenistuja laialdasi kogemusi ja teadmisi päästeala- ja päästetööde valdkonnas.

Päästetööde ja nende juhtimise laiahaardelisusest parema ülevaate kujundamiseks, toob autor välja siinkohal enimlevinud sündmuste liikide loetelu. Rääkides päästetöödest, tuleb vastavalt reageerimise taktikalisele iseloomule luua liigitus, mida on võimalik käsitleda klassifikaatoritena. Klassifikaatoritena on enam levinute sündmuste peamised liigid tulenevad määrusest (Päästemeeskondade sündmuskohale väljasõitude ja sündmuste arvestuse kord. 06.12.2000.) ning sama liigitust korrigeeritumalt järgivad ka peadirektori käskkirjaga kinnitatud väljasõidukord ja info edastamise programm "OPIS".

Peamised sündmuse liigid, millede põhiselt on koostatud peamiselt ka klassifikaatorite jaotuvus on järgmised:

- tulekahju;
- pinnase- ja metsatulekahju;
- inimeste ja/või loomade päästmine;
- transpordiavarii;
- keemiliste ühenditega saastumine;
- loodusjõudude poolt põhjustatud sündmus;
- plahvatus;
- pommiähvardus;
- pommikahtlus;
- ohutuse tagamine;
- õnnetus veekogul;
- abi osutamine teistele teenistustele.

Sündmuse liigid jagunevad omakorda spetsiifilisemalt, millest tulenevalt on nende sündmuste tagajärgede likvideerimise või lokaliseerimise tehnika ja taktika valikud erinevad.

Kuna päästetööde juht peab olema suuteline kõiki eeltoodud sündmuse liike juhtima on selle edukuse eelduseks nimetatud sündmuste liikidega ja alaliikidega seonduva spetsiifika

põhjalik tundmine ning päästetööde juhi kvalifitseeritus päästetööde juhtimise alal. Hüpoteesiliselt, analüüsi tulemusi ennetavalt, väidab autor, et päästetööde juhtimine ja päästetööde juhi kvalifikatsioon on olulisemate tegurite hulgas õnnetuste tagajärgede efektiivsel likvideerimisel, seega tuleb anda päästetööde juhtide koolitamisele päästeala arendamise juures eriti oluline tähtsus.

6.1. Päästetööde juhtimise üldine korraldus

Päästeseaduse §15 lõikest 1 tulenevalt on päästetööde juht isik, kellele alluvad kõik õnnetuskohale saabunud päästemeeskonnad ning lisa- ja abijõud. Päästetööde juhi määramise ja vahetumise kord sätestatakse Siseministri 23.02.2000.a. määruses nr 4 vastuvõetud "Päästetööde üldeeskiri".

Päästetööde juhiks õnnetuskohal võib olla päästeasutuses meeskonnavanema, rühmapealiku või operatiivkorrapidaja ametikohal töötavad päästeteenistujad, päästeasutuse direktori käskkirjaga määratud regiooni vastutav korrapidaja/ -abi või Päästeameti peadirektori käskkirjaga määratud Päästeameti korrapidamisgrupi liige.

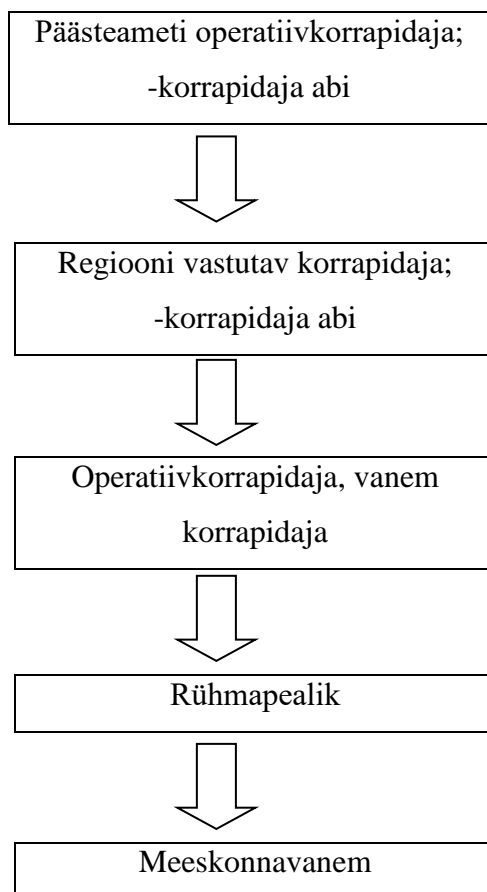
6.1.1. Päästetööde operatiivjuhtimise struktuur

Päästeteenistuses eksisteerib administratiivse juhtimise struktuurile veel lisaks paralleelselt operatiivjuhtimise hierarhia. Administratiiv- ja operatiivjuhtimise struktuur päästeteenistuses kattub vaid osaliselt. Näiteks, kui administratiivses hierarhias allub rühmapealik (või meeskonnavanem) vahetult komandopealikule, siis päästetöödel on tema vahetuks ülemuseks üldjuhul operatiivkorrapidaja. Operatiivjuhtimise hierarhia rakendub päästeasutuse operatiivteenistusliku töö korraldamisel, tegevuses, mis puudutab nõuetekohast operatiivvalmiduse tagamist ning päästetööde juhtimist sündmuskohal (operatiivjuhtimise hierarhia joonis 1).

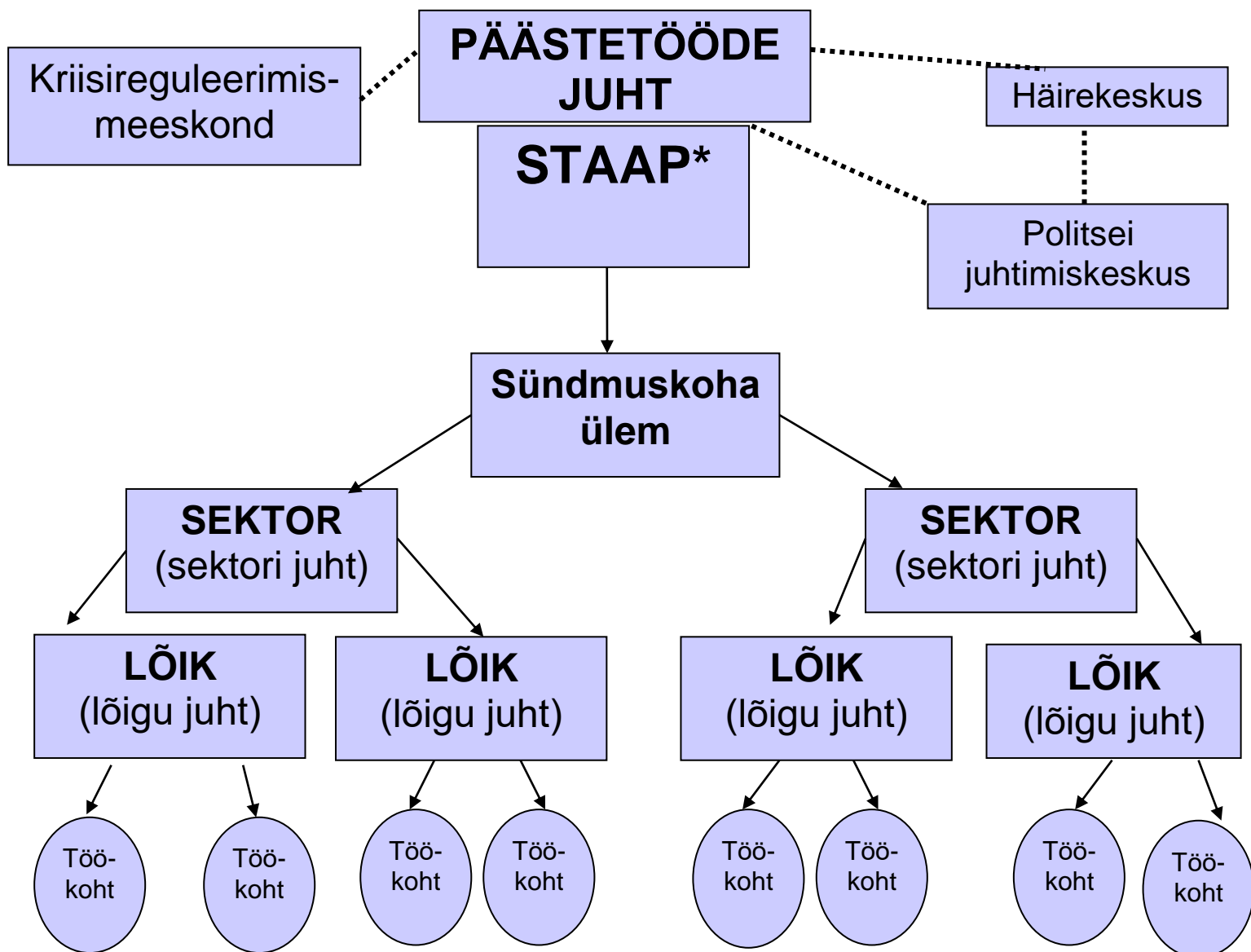
Eraldi on vaadeldav päästetööde juhtimisest osavõtvate isikutele rakenduvad nimetused juhtimisstruktuuri käivitumisel sündmuskoha- ning tegevusülesannete põhised. Operatiivstruktuuri kuuluvad meeskonnavanemad, rühmapealikud, operatiivkorrapidajad

ja korrupidamisgrupi liikmed saavad väljakutsel viibides vastavalt tööjaotusele eraldi sündmuskoha põhise rolli, milleks võib olla: lõigujuht, sektorijuht, päästetööde juht, staabilogistik jne. (joonis 2)

Joonis 1. Operatiivjuhtimise struktuur

Joonis 2. Operatiivjuhtimise struktuur sündmuse tööjaotuslikust printsiibist

* Päästetööde staabi koosseisu kuuluvad erinevate koostööks vajalike ametkondade pädevad esindajad, staabi sekretär, -logistik, sideülem jne. (Päästetööde üldeeskiri. 23.02.2000.: § 22).

Päästetöid juhib sündmuskohal operatiivteenistuslikult hierarhias kõrgeim päästeteenistuja. Päästetööde juhtimise ülevõtmise vajalikkuse üle otsustab sündmuskohale saabunud operatiivteenistuslikult kõrgem päästeteenistuja.

6.1.2. Päästetööde juhtimise tasandid

Päästetööde juhtimise tasandid jagunevad vastavalt Päästetööde üldeeskirjas §5 toodule alt-ülesse vaadelduna alljärgnevalt viieks:

- I meeskonnavanem;
- II rühmapealik;
- III operatiivkorrapidaja, vanemkorrapidaja;
- IV Päästeameti kohaliku päästeasutuse juhi käskkirjaga määratud päästeteenistuja ehk regiooni vastutav korrapidaja/ -abi;
- V Päästeameti peadirektori käskkirjaga määratud Päästeameti päästeteenistuja ehk Päästeameti operatiivkorrapidaja/ -abi.

Vastavalt Päästeameti peadirektori käskkirjadele nr 38 "Päästeameti töökorralduses operatiivkorrapidaja ning operatiivkorrapidaja abi funktsiooni rakendamine" ja nr 51 "Päästkeskuste regiooni korrapidamisgrupi töökorralduse kinnitamine" võib Päästeameti ja regiooni- korrapidajaid nimetada ka korrapidamisgrupi liikmeteks.

6.1.3. Õigusaktid ja normdokumendid

Õigusaktides sisalduvast käsitleb autor lõputöös vaid neid sätteid, mis on lõputöö temast lähtuvas kontekstis antud peatükis printsipiaalsed. See tähendab, et õigusaktid, mis reguleerivad kõige otsesemalt päästetööde juhtimist- selle korraldamist ja päästetööde juhtide koolitamist.

Päästetööde juhtimist otseselt reguleerivad dokumendid:

- Päästeseadus sisustab päästetööde juhi mõiste ja reguleerib päästetööde juhile antud õigused ning kohustused;
- Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2000. a määrus nr 456 "Riigi päästeasutuste struktuurile, varustatusele, dokumentatsioonile ja töökorraldusele esitatavad nõuded" sätestab määruse pealkirjas kajastatud nõudeid läbivalt I-, II- III- ja V-tasandi päästetööde juhtide ametikohutuste täitmisega seonduvalt;
- Siseministri 23. veebruari 2000. a määrus nr 4 "Päästetööde üldeeskiri" määratleb läbivalt päästetööde juhi pädevust omistada võivad päästeteenistujad, päästetööde

juhi staatuse omistamise väljakutsel, päästetööde juhi vahetumise korra ja tegevuse õnnetuskohal.

Päästetööde juhtide koolitamist reguleerivad dokumendid

- Täiskasvanute koolituse seadus;
- Siseministri 18. detsembri 2001. a määrus nr 102 “Nõuded päästeteenistujate väljaõppele ja täienduskoolitusele ning väljaõppe ja täienduskoolituse kord”;
- Siseministri 8. jaanuari 2002. a määrus nr 3 “Päästeteenistujate atesteerimise põhinõuded, sealhulgas hariduse ja füüsilise ettevalmistuse nõuded” § 5 ja § 6 lg 1, mis sätestab päästetööde juhtimist teostavate päästeteenistujate haridusele kehtestatavad nõuded.

6.2. Päästetööde juhtide koolituse üldine korraldus

Siseministri 8. jaanuari 2002. a määrusest nr 3 “Päästeteenistujate atesteerimise põhinõuded, sealhulgas hariduse ja füüsilise ettevalmistuse nõuded” tulenevalt peavad päästeteenistujad, kelle töökohustuste hulka kuulub päästetööde juhtimine, omama haridust alljärgnevalt:

- meeskonnavanem, rühmapealik ja operatiivkorrapidaja peavad olema läbinud tuletõrje- või/ja päästeala erialaspetsialisti kutseõppe;
- vanemoperatiivkorrapidaja päästkeskuse vastutav korrapidaja, -vastutava korrapidaja abi, Päästeameti operatiivkorrapidaja ja -korrapidaja abi peavad omama tuletõrje- või päästealast kõrgharidust.

Päästkeskuste ja Päästeameti korrapidajatele ega nende abidele määruses sätestatud haridusnõudeid välja toodud ei ole. Kuna aga eelnimetatud päästetööde juhtimist teostavatele päästeteenistujatele on päästetööde juhtimise funktsioon lisakohustuseks, on võimalik seostada haridusnõudeid nende põhiametikohaga. Autor põhjendab oma väidet järgnevalt: Päästeameti päästetöödeteenistuse osakonna ametnikele ja Päästeameti peadirektorile ning tema asetäitjatele on kehtestatud kõrgharidus- või päästealane kõrgharidusnõue, millest tulenevalt on Päästeameti korrapidamisgrupi liikmetele esitatud haridusnõue, tulenevalt eelnevalt nimetatud määrusest “Päästeteenistujate atesteerimise

põhinõuded, sealhulgas hariduse ja füüsilise ettevalmistuse nõuded”.

Päästeameti kohaliku päästeasutuse (edaspidi päästekeskuse) korrapidamisgrupi liikmetele on esitatud haridusnõue määruses järgmises sõnastuses:” operatiivteenistuse struktuuriüksuse juhataja, tema asetäitja, kes kontrollivad päästeasutuste operatiivset valmisolekut, peavad omama tuletõrje- või päästealast kõrgharidust. Lisaks sätestab Päästeameti peadirektori käskkiri korrapidamisgrupi liikmetele kohustuse päästeasutuste operatiivse valmisoleku kontrollimise osas. Seosest tulenevalt on päästekeskuse korrapidamisgrupi liikmetele esitatud tuletõrje- või päästealase kõrghariduse nõue ning madalamal ametikohalt töötav päästeteenistuja ei saa olla nimetatud päästekeskuse direktori käskkirjaga kinnitatud korrapidamisgrupi liikmeks.

Päästealase kutse- ja täiendkoolituse ülevabariigilise läbiviimisega tegeleb tänasel päeval Sisekaitseakadeemia Päästekolledž ja Päästekolledži Päästekool.

Lisaks on Päästeameti poolt loodud koolitustöögrupp, mis tegeleb muuhulgas ka päästetööde juhtide koolitusega seotud päevakorraliste küsimuste lahendamise ja suuna parendamisega. Koolitustöögrupi üheks olulisemaks eesmärgiks on jälgida päästeteenistujate kvalifikatsiooni taset erinevates päästeala valdkondades ja koostada tekkinud vajadustele proportsionaalseid koolituskavasid ja materjale, orienteerituna peamiselt täiendkoolitusele. Koolitusgrupi koosseisu kuuluvad päästetööde ja –koolituse ala kvalifitseeritud ja kogemusi omavad spetsialistid kõigist päästekeskustest ja Päästeametist.

Koolituse efektiivsus on suurim, kui sellele järgneb ka teadmiste kontroll. Igasugune erialane süvendatud koolitus päästealal peaks eeldama õpingute järgselt ka omandatud teadmise või ka üldist perioodilist kvalifikatsiooni taseme kontrolli- atesteerimist. Üheks uuemaks suunaks on riiklikul tasandi erialaspetsialistide atesteerimine, mida on hakatud rakendama ka päästealal.

Sisekaitseakadeemia juurde on moodustatud Kutsekomisjon, mis on päästeteenistujate kutse kvalifikatsioonide omistamist korraldav organ.

Kutsekomisjoni tegevuse eesmärgiks on arendada ja hinnata päästeteenistujate kutseoskusi.

Kutsekojaga koostöös ei ole seniks välja jõutud töötada tuletõrje- ja päästespetsialisti (I-; II- ja III tasandi päästetööde juhid) ega ka tuletõrje- ja päästetehnoloogia inseneri (IV- ja V tasandi päästetööde juhid) kutsestandardeid.

Oma eesmärgi saavutamiseks korraldab kutsekomisjon päästeteenistujate kutseomistamiseks vajalike nõuete ja protseduuride väljatöötamist ning nende regulaarset kaasajastamist. Kutsekomisjonil on õigus korraldada kutseeksameid vastavalt päästeteenistujate kutsekvalifikatsioonide tõendamise ja omistamise korrale ja kutsestandarditele ning moodustada kutseeksamite läbiviimiseks eksamikomisjone, koordineerida ja korraldada eksamikomisjonide tööd ja teostada nende tegevuse üle järelevalvet.

6.2.1. Päästealase kutsekoolituse lähiajalugu ja I-III-tasandi päästetööde juhtide koolitusvõimaluste ülevaade alates 1998. aastast

Eesti Vabariigi taassünni algusaastatel tekkis tühimik Eesti kutseõppes, kus puudus võimalus ja süsteem siseriiklikult pakkuda päästetöötajatele koolitust. Päästeeriala ainete õpetamist alustati Väike-Maarjas 1993-ndal aastal toonases Väike-Maarja Põllutöökoolis. Koolis moodustatud tuletõrjujate-päästjate õpperühma asus 2-aastase õppeajaga õppima 24 tulevast päästeala töötajat. Algusaastatel olid õppetingimused koolis äärmiselt halvad: puudusid päästjate väljaõppeks hädavajalik tehnika ja varustus ning spetsiaalsed klassiruumid. Nõrgaks pooleks oli ka harjutuskohtade puudus, samuti ei olnud koolil põhikohaga õpetajaid. (SKA Päästekolledzi Päästekool 01.02.2007.).

Maakondlikes maavalitsuse hallatavates päästeteenistustes on olnud väljaõppe korraldamine ja üldine kvalifikatsioonitase väga erinev ning üldjuhul on regulaarse koolituse korraldamine olnud suhteliselt staatiline. Maakondlikes päästeteenistustes oli üldjuhul üks või üksikjuhtudel ka kaks väljaõppespetsialisti või isikut, kelle põhilisteks töökohustuseks oli väljaõppe korraldamine. Regulaarväljaõppena või ka täiendkoolitusena päästetööde juhtide koolitust maakondlikul tasandil kuni päästeasutuste tsentraliseerimiseni ei ole valdavalt korraldatud.

6.3. Päästealane kutsekoolitus

Päästetööde juhtimise osas pandi alus Väike-Maarja Päästekooli baasil 1998.aastal, kui kutseõppe programmi lisati tuletõrje- ja päästespetsialisti kursus, mille lõpetanutele hakati väljastama tunnistust, mis andis läbitud programmi alusel õiguse töötada päästetööde juhtimise valdkonnas meeskonnavanema, rühmapealiku või operatiivkorrapidaja ametikohal. Nimetatud ajahetkest alates on Väike-Maarja Päästekool (tänapäeval Sisekaitseakadeemia Päästekolledži Päästekool) suutnud pakkuda kutseõpet I-, II- ja III-tasandi päästetööde juhtidele, lisaks on korraldatud ka täiendkoolituskursusi päästetööde juhtidele.

Seoses päästeteenistuse madalate palkadega, avanenud tööturuga Euroopa liikmesriikides ja motiveeriva palgasüsteemiga puudumisega struktuuris on tekkinud probleemid päästeala kutsehariduse süstematiseerimise osas. Teisiti öeldes, kursused ei täitu, kuna päästealale tööle soovijate arv on väike, tööjõu voolavus on eelmainitud tööjõu vabaturu põhimõtete rakendamisega seoses oluliselt kasvanud ning päästealase hariduse omandamist ei peeta prioriteetseks. Kui päästja koolitust on suutelised kvaliteetselt läbi viima ka päästeasutuste õppekeskused, siis päästetööde juhtimise alast võimekuse taset vaid õppekeskuses korraldatavate kursuste baasil hoida ja veel vähem tõsta kõikide tasandite päästetööde juhtide seas on väga keeruline.

I-III- tasandi päästetööde juhtidele mõeldud kutsekoolitus on orienteeritud samale kursusele. Seleksioon vajalike erisuste osas I-II ja III-tasandi päästetööde juhtide koolituses luuakse täiendõppe ja regulaarkoolituse planeerimisel ning korraldamisel.

Tänapäeval Sisekaitseakadeemia Päästekolledži päästekoolis korraldatava tuletõrje- ja päästespetsialisti kursuse kestvus on 40 nädalat ja see sisaldab 1600 akadeemilist tundi (edaspidi *tundi*), millest 1020 tundi moodustavad erialaained ning 580 tundi üldained. 580 tunni üldaine mahu hulgas toetab enamik õppeaineid otseselt edaspidisel ametikohal töötamiseks vajalike teadmiste omandamist. Nende hulgas on näiteks: psühholoogia (40 tundi); õigusained (40 tundi), koolitusõpe (200 tundi), arvutiõpe (60 tundi), lisandub praktika, mille maht on 80 tundi. (SKA Päästekolledži Päästekool 01.02.2007.)

Sisekaitseakadeemia Päästekolledzi Päästekooli poolt pakutavat päästealase kutsekoolituse taset on üldiselt peetud kvaliteetseks ja seda on riiklikul tasandil spetsialistide poolt tunnustatud.

6.4. Täiendkoolitus

“Täiskasvanute koolituse seaduse” mõistes on täiendkoolitus *töölane koolitus*, mis võimaldab kutse-, ameti- ja/või erialaste teadmiste, oskuste ja vilumuste omandamist ja täiendamist, samuti ümberõpet, kas töökohas või koolitusasutuses. Töölase koolituse läbimist tõendatakse eelnimetatud seadusest tulenevalt, tunnistuse või tõendiga. Regulaarne täiendkoolituse tsüklil “operatiivjuhtimise kursus” viidi läbi päästetööde juhtidele vabariiklikul tasandil viimati 2004.a. Väike-Maarja Päästekoolis 16 tunnise kursuseks. Nimetatud kursuse on läbinud 178 I-III-tasandi päästetööde juhti (Tabel 3).

Päästkeskuse tasandil on olnud Eesti taasiseseisvumise järgsetel aastatel edukaimaks päästetööde juhtide koolitajaks Põhja-Eesti Päästkeskus (seal hulgas endine Tallinna Tuletõrje- Päästeamet), kus on juba aastast 2002 regulaarselt korraldatud päästetööde juhtimise täiendkoolitusi ja koostöö- ning staabikoolitusi.

Uuendusliku meetmena on käivitatud 2007. aastal I-II- tasandi päästetööde juhtimise alane täiendkoolitus, mis viiakse läbi päästkeskuste koolitusbüroode poolt kõigile I-II-tasandi päästetööde juhtidele. Koolituskava on koostatud ja pilootprojektina ellu viidud Põhja-Eesti Päästkeskuse poolt. See on saanud tunnustuse Päästeameti spetsialistidelt ning on kinnitatud Päästeameti peadirektori käskkirjaga, et koordineerida kõne all oleva koolituse läbiviimist vabariigi päästeteenistuses.

Täiendkoolituse läbiviimise puhul peab olema eesmärgiks selle planeerimine riiklikul tasandil, et korraldatavale täiendõppele oleks tagatud ühtsed alused, koolitaja kvalifitseeritus ja et tagada koolituse läbiviimisele jätkusuutlikkus.

6.5. Regulaarväljaõpe

Regulaarväljaõpet- ehk igapäevase koolituse läbiviimist on võimalik rakendada lähtuvalt eriala spetsiifikast vaid I- ja II- tasandi päästetööde juhtidele, kuid selle progressiivsuse, järjepidevuse ning taseme osas puudub Eesti lõikes tänasel päeval objektiivne ülevaade. Seni ei ole jõutud ka välja töötada meetmeid, mis regulaarväljaõppe süsteemi toimivust jätkusuutlikult toetaks.

Regulaarväljaõppe läbiviimise piisava sagedusega muudab keeruliseks koolitaja vaatest I-III tasandi päästetööde juhtide kutsespetsiifikast tulenev töökorraldus, eraldipaiknevus ja valvevahetuste põhine tööajagraafik.

7. ANALÜÜS PÄÄSTETÖÖDE JUHTIDE KOOLITUSE PARENDAMISEKS JA VÕIMALIKE RAKENDUSLIKE MEETMETE KASUTUSELE VÕTMISEKS

Järgnevalt selgitab autor välja, kasutades erinevaid teaduslike meetodeid, päästetööde juhtide täiendkoolitusega seonduva probleemistiku ja hetkel pakutava päästetööde juhtimise alase koolituse kvaliteedi ja kvantiteedi selle nõudluse suhtes.

Uuringu läbiviimisel on autor tuginenud sotsioloogilisi uuringuid käsitlevaile teooriaile (Aimre 2005: 73-84) nagu näiteks E. Raska andmete kogumise teooriale ning "*Measuring academic library performance: A practical approach*" välja toodud ühele võimalikest anketeerimise vormist (Uuring raamatukogu tegevuse tulemuslikkusest: 27.04.2007.)

Teiseks, tuginedes statistikalistele andmetele, vaatleb autor päästetööde juhtide haridusnõuetele vastavust, õppeasutustes hariduse omandanud- ja ka vabariiklikul tasandil korraldatud täiendkoolituse saanud päästetööde juhtimist teostavate päästeteenistujate hulka. Tuuakse välja nii kutse- kui ka toimunud täiendkoolituste sagedus ja nende maht.

7.1. Sotsioloogilise uurimuse läbiviimine, anketeerimine

Anketeerimise eesmärgiks antud lõputöö raames on objektiivse analüüsi läbiviimiseks vajalike algandmete kogumine, selgitamaks välja eri tasandi päästetööde juhtide koolitusele antav hinnang ja nägemus peamistest probleemidest ning erinevate lahendite väljapakkumisel oma eriala tippspetsialistide poolt.

Küsitluse alaeesmärkideks oli :

- välja selgitada tippspetsialistide arvamus tänapäevase päästetööde juhtide rolli osatähtsusest päästetöödel;
- hinnata antava koolituse üldist koolituse taset;
- tuua välja puudused ja nende põhjused või tagajärjed päästetööde juhtide koolitamisega esile kerkinud probleemidega seonduvat.

Anketeerimise tulem sai ka autorile kinnituseks valitud teema aktuaalsuse osas, selle

uurimustööks sobivuse hindamisel.

Uuringus osales 16- päästeala tippspetsialisti üle Eesti. Küsitleti päästetööde teenistuste juhte, nende asetäitjaid, korrapidamisbüroode juhatajaid ja koolitusbüroode ning – keskuste juhatajaid. Ankeeterimisel taotles autor vastuseid küsimustele, mis toetaksid või lükkaksid ümber algsed hüpoteesid ning millede vastuste analüüsimise koondi tulemina on võimalik teha järeldusi koolituse parendamiseks rakendatavate võimalike meetmete osas.

Saamaks kinnitust teema päevakorralisusele, uuris ankeetküsitluse esimene osa muuhulgas ka päästetööde juhtimise osatähtsust päästetööde eduka läbiviimise juures ja päästetööde juhi kvalifikatsiooni taseme olulisust selles. Küsitluse üheks eesmärgiks oli välja selgitada ka erialaspetsialistide hinnang päästetööde juhtide üldisele tasemele. Ankeedi koostamisel taotles autor objektiivset hinnangu saamist päästetööde juhtidele pakutavas koolituses – seda nii täiendõppe kui ka erialase kutsekoolituse osas.

Ankeetküsitluse teine osa kajastab koolituse parendamiseks võimalike meetmete välja selgitamist. Objektideks on soovitatavate täiendkoolituste sagedus ning spetsiifilise väljaõppe puudulikkuse probleemid.

Ankeedi vorm on välja toodud lisas 2. ja ankeeterimistulemuste koondkokkuvõtte lisas 3.

7.2. Päästetööde juhtide haridustaseme statistiline analüüs

Täna sel päeval tagab I-III tasandi päästetööde juhtide koolituse Päästekolledži Päästekool tuletõrje- ja päästespetsialisti kursuse raames (õppekava ülevaade on välja toodud lisas 4). Täiendavalt vanemkorrapidajale esitatava päästealase kõrghariduse nõude täitmise tingimuse saab tagada läbides Sisekaitseakadeemia Päästekolledži tuletõrje- ja päästetehnoloogia inseneri õppe. Eelnimetatud haridusi tõendavate dokumentide omistamise eelduseks on varasemal omandatud keksharidus. Päästekeskuste lõikes on tasandite kaupa välja toodud päästetööde juhtide hulk ja nende haridus tabelis 1.

Lihtsustatud kujul annab ülevaate kogu vabariigi I-III-tasandi päästetööde juhtide haridusest ja koondandmed nende haridusnõuetele vastavuse osas tabel 2.

Tabel 1. I- III tasandi päästetööde juhtimist teostavate päästetöötajate haridustaseme ülevaade ja nõuetele vastavus päästekeskuste lõikes

	Täidetud koosseis	päästealane kutsekeskharidus	päästealane kõrgharidus	keskharidus	kõrgharidus	keskeriharidus	rakenduslik kõrgharidus	kutsekeskharidus	nõutav haridus omandamisel
Põhja-Eesti PK									
Meeskonnavanem	65	15	7	10	5	11	3	14	3
Rühmapealik	24	6	9	4	1	3		1	2
operatiivkorrapidaja	6	4	1				1		1
vanemoperatiivkorrapidaja	3		3						
Kokku	98	25	20	14	6	14	4	15	6
Lõuna-Eesti PK									
Meeskonnavanem	117	30	2	28	5	33		19	6
Rühmapealik	17	11				6			
operatiivkorrapidaja	19	8	2	5		3		1	2
vanemoperatiivkorrapidaja	5	1	2	1		1			2
Kokku	158	50	6	34	5	43	0	20	10
Ida-Eesti PK									
Meeskonnavanem	64	28	2	14	3	9		8	5
Rühmapealik	12	6	1			3		2	
operatiivkorrapidaja	7	3		3				1	1
vanemoperatiivkorrapidaja	2		1			1			1
Kokku	85	37	4	17	3	13	0	11	7
Lääne-Eesti PK									
meeskonnavanem	77	14		31	1	13		18	2
rühmapealik	10	1		4	1	1		3	
operatiivkorrapidaja	8	7			1				
vanemoperatiivkorrapidaja	2		2						1
Kokku	97	22	2	35	3	14	0	21	3
KOKKU	438	134	32	100	17	84	4	67	26

Päästekeskuste lõikes toob autor esile Ida-Eesti Päästekeskuse, kus päästeteenistujate koolitustase kõrgeim ning haridusnõuetele vastavate töötajate arv suurim 48,3 %, järgneb Põhja-Eesti Päästekeskus, kelle I-III tasandi päästetööde juhtide hulgast vastab

haridusnõuetele 46 % päästeteenistujatest. Oluliselt halvem on olukord Lõuna-Eesti- ja Lääne-Eesti Päästkeskustes, kus haridusnõuetele vastavaid päästetööde juhte on vastavalt: 35,5 % ja 24,8 %.

Tabel 2. I- III tasandi päästetööde juhtimist teostavate päästetöötajate haridustaseme ülevaade ja nõuetele vastavus vabariiklikul tasandil

AMETIKOHT	Täidetud koosseis	Päästealane kutsekeskharidus	Päästealane kõrgharidus	Nõuetele vastavaid teenistujaid kokku	Protsentuaalne osakaal
meeskonnavanem	323	87	11	98	30,50%
rühmapealik	63	24	10	34	54%
operatiivkorrapidaja	40	22	3	25	63%
vanemoperatiivkorrapidaja	12	1*	8	9	75%
kokku	438	133	32	166	38%

*muu kõrgharidus ja päästealane väljaõpe

Eeltoodud tabelist nähtuvalt selgub, et haridusnõuetele vastavaid päästetööde juhte töötab Eestis kõigist täidetud ametikohtadest kokku keskmiselt vaid 38 %.

7.3. I-III tasandi päästetööde juhtidele pakutavate erialase kutseharidusliku koolituste sagedus ja kursuste täituvuse analüüs kahe viimase aasta näitel

Pakutavate koolituste sageduse hindamisel jätab autor vaatluse alt välja erialase kõrghariduse omistamiseks toimuvate kursuste sageduse ja täituvuse analüüsimise jälgides vaid üldriiklike täiendkoolituste toimumise sageduse ning kursuste täituvuse viimaste aastate näitel Sisekaitseakadeemia Päästekolledži päästekoolis. Põhjenduseks eeltoodule on asjaolu, et nõutava erialase (kõrg-) hariduse puudumine vanemkorrapidajate seas ei kuulu koolitusega seonduvate esmalahendust nõudvamate probleemide hulka.

7.3.1. Erialase kutseharidusliku koolituse toimumise sagedus

Päästealast kutsekoolitust tuletõrje- ja päästespetsialisti hariduse omistamiseks korraldatakse Sisekaitseakadeemia Päästekolledži Päästekooli põhiselt ning kooli õpilaste vastuvõtt viiakse läbi üks kord aastas. Kursuse kestus on 10 kuud ning vastuvõtukvoot on tänasel päeval 24 isikut ühe kursuse kohta. Tänapäevaks on Väike-Maarja Päästekooli/ Sisekaitseakadeemia Päästekolledži Päästekooli lõpetanud ja saanud tuletõrje- ja päästespetsialisti kutsehariduse 147 päästetöötajat (tabel 3).

Tabel 3. kutseharidusliku koolituse toimumise sagedus, -läbinute hulk ning kursuste täituvus

Lend	Kursus	Aasta	Soovijaid	Vastuvõetud	Lõpetanud
1	MV I	1998/1999	14	14	8
2	MV II	1999/2000	25	16	15
3	SP III	2000/2001	29	21	21
4	SP IV	2001/2002	53	24	20
5	SP V	2002/2003	43	27	24
6	SP VI	2003/2004	32	24	23
7	SP VII	2004/2005	36	24	23
8	SP VIII	2005/2006	19	12	12
Kokku			251	159	147

7.3.2. Erialase täiendkoolituste toimumise sagedus

Täiendkoolitusi päästetööde juhtidele üldriiklikul tasandil korraldatuna on senini läbi viidud vaid Sisekaitseakadeemia Päästekolledži Päästekooli põhiselt.

Alates 1998-aastast on Väike-Maarja Päästekoolis/ Sisekaitseakadeemia Päästekolledži Päästekoolis päästetööde juhtimise alase täiendkoolituse läbinud 192 päästetöötajat, mida on autori arvates anketeerimise tulemustele tuginedes vähe (tabel 4).

Tabel 4. Täiendkoolituse toimumise sagedus, -läbinute hulk ning kursuste täituvus

Aasta	Koolituse nimetus	Maht	Lõpetanud
1998	Meeskonnavanem maakondades	4	*
1999	Operatiivjuhtimise kursus	1 korda 72 tundi	16
2000	Operatiivjuhtimise kursus	5 korda 72 tundi	80
2001	Operatiivjuhtimise kursus	3 korda 72 tundi	32
2002	Operatiivjuhtimise kursus	1 korda 72 tundi	16
2003	Operatiivjuhtimise kursus	1 korda 72 tundi	16
2004	Operatiivjuhtimise kursus	1 korda 72 tundi	18
2005	<i>Vastavaid koolitusi ei olnud</i>	-	-
2006	Päästetööde juhtimine II	1 korda 36 tundi	14
2007	<i>Päästetööde juhtimine II</i>	3 korda 36 tundi	<i>Tulemas</i>
Kokku päästetööde juhtimise alast täiendkoolituse läbinud			<i>192</i>

* Andmed puuduvad

7.4. Analüüsi kokkuvõte

Analüüsi tulemuste hindamisel lähtub autor nii anketeerimisel kui ka statistika kogumisega saadud andmetest.

Kokkuvõttes välja toodud probleemidele pakutakse välja erinevaid lahendusi peatükis 8 “Päästetööde juhtide kutsekoolituse parendamine ja moodulõppevormi ellurakendamise vajalikkus”.

7.4.1. Ankeeterimise tulemused ja kokkuvõte

Ankeetküsitluse koondandmetele tuginedes võib öelda, et autori hüpoteetiline väide päästetööde juhi rolli olulisusest leidis kinnitust- küsitluses osalenud nentisid, et päästetööde juhi tegevus sündmuspaigal ja tema kvalifitseeritus on oluline või väga oluline mõjur edu tagamisel päästetööde läbiviimisel.

Päästetööde juhtide koolitamise korraldamise parendamist ja süstematiseerimist peetakse päevakorraliselt väga oluliseks ja igati prioriteetseks.

Päästetööde juhtide suutlikkust eri liiki õnnetustele reageerimisel peeti staatiliseks, põhjenduseks toodi siinkohal harva esinevate õnnetuste liikide korral piisava kogemuste ja spetsiifilise väljaõppe puudumine. Staatilisuse ühe põhjusena näeb autor lisaks väljaõppe taset, mis on varasematel aastatel piirkonniti väga erinevalt arenenud.

Autori poolt tõstatatud hüpotees päästetööde juhtide haridusnõuetele mittevastavusest leidis kinnitust ka küsitluse tulemuste analüüsimise järgselt- päästetööde juhtide haridusnõuetele mittevastavus on koolitusega seonduvate probleemide loetellu kuuluv. Sotsioloogilisi põhjused otsides on probleemseimaks vanusegrupiks 36-aastased ja vanemad päästetööde juhi kohuseid täitvad päästeteenistujad. Põhjust nähakse selles, et nende ametisse asumise aegselt puudusid võimalused õppimiseks, nüüd aga on keeruline loodud pere juurest õpinguteks pikemaks ajaks lahkuda. Viimast just eriti majanduslikel põhjustel. Haridusnõuete vastavuse puudulikkuse teise peamise põhjusena nähakse ka madalat motiveeritust haridust omandada.

Sisekaitseakadeemia Päästekolledži Päästekooli poolt pakutavat kutsekoolituse taset hinnatakse päästeeriala spetsialistide poolt keskmisest kõrgemaks ning üldiselt ollakse eriala spetsialistide poolt pakutava hariduse kvaliteediga rahul.

Probleemid tõstatuvad aga esile analüüsidest täiendkoolituse kvaliteeti ja kvantiteeti ning selle süstematiseeritust. Kõigi ankeetküsitluses osalenute arvamusel kohaselt on üleriigilise koolituse osas väljaõppe korraldamises probleemseimaks just täiendkoolitust puudutavad küsimused. Optimaalseks täiendkoolituste läbiviimise sageduseks päästetööde juhile peetakse vastavalt uuringu tulemuste kohaselt kaks korda aastas. Lisaks oli kaalukalt enamike päästetööde spetsialistide tõdemuseks, et eksisteerib vajadus viia kompensatoorse

funktsiooniga koolitusi läbi vähemalt üks kord aastas. Täiendava informatsiooni hankimiseks viis autor läbi vestlusi koolitusbüroo juhatajatega, millest selgus fakt, et koolitusbürood ei ole suutelised mahuliselt kvaliteeti tagades pakkuma täiendkoolitust I-II- tasandi päästetööde juhtidele tihedamini kui üks kord aastas.

Väljaõppe ja selle korraldamisega seotud probleemid on teravaimad I– ja II– tasandi päästetööde juhtide koolitamise juures. I- ja II- tasandi päästetööde juhtidena, keda võib käsitleda eeldatava pädevuse ja kvalifikatsiooni taseme poolest ühe grupina, töötab ametikohtadel Eestis kokku 386 ja III- tasandi päästetööde juhte täidetud ametikohtadel on üle Eesti kokku 52. Seega töötab III-tasandi päästetööde juhte päästeasutustes arvuliselt olulisemalt vähem, millest tulenevalt on operatiivkorrupidajate ja vanemkorrapidajata koolitamise puhul päästekooli suutlikus olnud oluliselt suurem.

Teiseks mõjuriks, miks III-tasandi päästetööde juhtide haridusnõuetele vastavus ja täiendkoolitustega saavutatud kvalifikatsiooni tase on kõrgem, on faktiline asjaolu, et paljud III-tasandi päästetööde juhid on “välja kasvanud” I- ja II- tasandi päästetööde juhtide seast- isikuomaduste poolest silmapaistvamad päästetöötajad, kes on kutsehariduse omandanud juba varasemalt.

Anketeerimise käigus toodi välja ka peamisi koolitusvaldkondi, milles sisalduvate teadmiste osas ei ole päästetööde juhid piisavalt informeeritud ja mida oleks vaja lähimal ajal koolituste planeerimisel kindlasti silmas pidada. Suuremad puudused päästetööde juhtide koolitamisel on alljärgnevate koolitusteemade osas:

- päästetööde juhtimine õnnetustel ohtlike ainetega;
- päästetööde taktika eriliiki õnnetuste korral ja “rusikareeglid”;
- õigusaktide tundmine päästetööde läbiviimisel;
- staabitöö korraldus ja koostöö teiste ametkondadega, standartprotseduurid;
- logistika korraldamise tagamine päästetöödel;
- kaasaegsete infotehnoloogiliste-, tuleluure- ja kaardistamisvahendite käsitlemine;
- erinevate dünaamiliste õnnetuste modelleerimine ja arvutused;

7.4.2. Statistilise analüüsi tulemused ja kokkuvõte

Statistikale tuginevalt võib öelda, et üleriigiliselt on I-III tasandi päästetööde juhtide haridusnõuetele mittevastavuse probleem suurim meeskonnavanemate seas, kellest 69,5% ei vasta haridusnõuetele. Rühmapealike seas on haridusnõudeid mittetäitvaid päästeteenistujaid 46% ja operatiivkorrapidajate hulgas 37%. Vanemkorrapidajatest puudub nõuetekohane haridus 25 %-l (kolmel teenistujal).

Päästealase kutseharidusliku ja – kõrgharidusliku koolituse planeerimisel tuleb arvesse võtta asjaolu, et esmasesse sihtgruppi (haridusnõuetele mittevastavad) kuulub 272 päästetöötajat. Kuna sellest hulgast vaid kolmele vanemkorrapidajale kehtib kõrghariduse nõue, keskendub autor edaspidiselt kutseharidusliku koolituse planeerimisele 269-päästetöötajale.

Arvestades asjaolu, et vastuvõtukvoot on Sisekaitseakadeemia Päästekolledži Päästekoolis 24 õpilast aasta kohta ning haridusnõuete täitmiseks on vaja läbida tuletõrje- ja päästespetsialisti kursus 269-l päästetööde juhtimist teostaval päästeteenistujal selgub, et selle hulga teenistujate hariduse nõuetele vastavusse viimiseks kulub rohkem kui 11-aastat. Eeltoodud prognoos on pealiskaudne ning teoreetiline, kuna ei arvesta teistel ametikohtadel töötavate päästeteenistujate kandidatuuri päästekooli ega tööjõu vahetumisega tekkivaid täiendavaid koolitusvajadusi.

Kutseharidusliku koolituse toimumise sagedust võib pidada päästetööde juhtide koolitamisel alates 1998.a. optimaalseks, seda lähtudes sisseastumise konkursil osalejate arvuga. Koolitust vajavate päästetöötajate hulka arvesse võttes, tuleks vastuvõtukvooti ajutiselt oluliselt suurendada. Kursuste läbiviimine on olnud järjepidev- igal aastal on toimunud tuletõrje- ja päästespetsialisti erialale üks kursus. Probleemideks on olnud vaid madal vastuvõtukvoot ja sellegi puhul kursuste mittetäitumine.

Täiendkoolitus on toimunud suhteliselt koordineerimatult ja järjepidevust tagamata, arvestamata vajadusi riiklikul tasandil. Statistilise analüüsi andmeid aluseks võttes ja vaadeldes aastate jooksul vabariiklikul tasandil täiendkoolituse läbinute arvu (192 päästetöötajat) ja võrreldes seda anketeerimistulemustest saadud infoga, millest selgus, et päästetööde juht saama täiendkoolitust kaks korda aastas, nähtub, et täiendkoolituse

läbinud teenistujate hulk jääb tasemele, mida võiks iseloomustada ühe aasta jooksul täiendkoolitust vajavate päästetööde juhtide hulgaga.

Uuringu tulemustest selgunult on positiivset tendentsi tähistamaks on asjaolu, et päästetöid juhtivate päästeteenistujate hulgas keskhariduseta päästeteenistujaid enam ei leidu.

8. ETTEPANEKUD PÄÄSTETÖÖDE JUHTIMISE KOOLITUSMUDELI STANDARDISEERIMISEKS JA KOOLITUSE PARENDAMISEKS

Lisaks analüüsi tulemustele, mida autor alljärgnevalt peatükis käsitleb, tuleks koolituse- ja tsentreeritult just täiendkoolituse korraldamise juures edasiselt silmas pidada ka järgnevaid andragoogika alustest pärinevaid põhitõdesid:

- Teadmised ja oskused on muutunud 21. sajandil peamisteks abivahenditeks, mis aitavad inimesel eluga toime tulla;
- Elukesval õppel on kanda võtmeroll kodanike tööhõive ja kohanemisvõime edendamisel ning oskustes tekkivate lünkade täitmisel;
- Koos vananemisega ei muutu õppimise osakaal inimese elus vähem tähtsaks. Elanikkonna keskmise eluea kasv ning aktiivse tööelu pikenemine esitavad väljakutse ühiskonna kõigile liikmetele. (Märja, Lõhmus, Jõgi 2003: 234).

Kuna tänapäeva ühiskond muutub läbi oma arengu järjest keerulisemaks, kujunedes “teadmiste, informatsiooni ja kommunikatsiooni sajandiks” on tulenevalt kiiresti arenevast tehnoloogiast, globaliseerumisest ja demograafilistest muutustest erinevate valdkondade eriala esindajail möödapääsmatu vajadus pidevaks arenguks ja enese täiendamiseks. Samuti mõjutab erinevate valdkondade kiire areng ka päästetööde läbiviimise arendamist, seega ei tohiks olla päästetööde juhtide ameti alase kvalifikatsiooni taotlemisel võõras väljend “elukestev õpe”. Vastavalt uuringu tulemustele on oluline, et koolituste korraldamiseks oleks kindlasti ühtne koolitusmaterjal ja koolitajad ühesel arusaamal päästetööde juhtimist, staabi moodustamist ja teisi olulisi lähtepunkte puudutavate põhitõdede osas. Üheks probleemiks on täna lisaks puudevale ja ebaregulaarselt läbiviidavale juhtimise täiendkoolitusele asjaolu, et koolitatakse erinevatel kursustel erinevates päästeasutustes erinevate materjalide alusel päästetööde juhte, kellele edastatud teadmised, ja arusaamad staabitööst ja selle struktuuri ehitusest on selle tulemusel erinevad.

Möödapääsmatult vajalik on suurõnnetustele reageerimiseks standardiseerida Eesti päästeteenistusele sobilik päästetööde juhtimismudel. Selline baasmudel kätkeks endas ka staabi idealiseeritud struktuuri ja hierarhilist vahekorda staabi ja kriisireguleerimismeeskonna vahel.

8.1. Päästetööde juhtide kutsekoolituse parendamine ja moodulõppevormi ellurakendamise vajalikkus

Autor lähtub alljärgnevas asjaolust, et Sisekaitseakadeemia Päästekolledži Päästekooli näol on olemas baas I-, II- ja III- tasandi päästetööde juhtide koolitamiseks. Vaadeldes probleemi, mis puudutab päästetööde juhtide haridusnõuetele mittevastavust ning teisalt õppeasutuse poolset võimekust 269 päästetöötaja koolitamiseks võimaliku lühema aja jooksul, on ülimalt oluline välja töötada alused ja käivitada moodulõpe. Moodulõpe on Eesti päästeala koolitust arendavate spetsialistide poolt kasutusele võetud termin, mille näol on tegu õppevormiga, mis vastavalt täiskasvanute koolituse seadusele liigitatakse tasemekoolituseks, millest tulenevalt on võimalik rakendada kaugõppe õppevormis või eksternina omandada põhiharidust ja üldkeskharidust, osakoormusega läbida kutseõpet või kutse keskharidusõpet. Sellise õppevormi korral, oleks auditoorse õppetöö osakaal minimaalne. Kutse koolituse läbimine moodulõppena oleks kohustuslikuks eelduseks kutseomistamise atesteerimisele pääsemiseks. (Täiskasvanute koolituse seadus: 10.11.1993)

Moodulõppe kiire käivitamise vajalikkust näitab ka uuringu tulemus, kus küsitatud töid esile kriitilisema vanusegrupi ning nimetasid põhjuseid, miks ei soovita kooli, nõuetele vastavat haridust omandama minna. Autori poolne prototüüpnäide: päästetöödejuhi ametikohuseid täitev päästetöötaja, kes on 36-aastane või vanem (uuringute põhjal probleemseim vanusegrupp) ja on peamiseks pere ülevalpidajaks, ei leia võimalust oma tööst 10- kuuks eemalduda, et asuda nõuetekohast haridust omandama. Enamik päästeteenistujaid, kelle staaž lubab omandada tuletõrje- ja päästespetsialisti haridust on seotud perekonnaga, mis loob majandusliku sõltuvuse ja vastutuse ning mille tulemusena võetakse pigem vastu otsus töölt lahkumise kasuks, kuna koolitus ja arenguvõimalused näivad kättesaamatud. Moodulõppe puhul päästekoolis oleks tegu sisuliselt kaugõppega, kus pakutakse võimalus käia koolis teatud ajavahemike järel- osalemaks praktilistel harjutustel või sooritamas eksameid. Teoreetiliste teadmiste omandamine toimuks kodus iseõppimise teel kooli poolt antud materjalide alusel. Moodulõppe võimaluse loomine likvideeriks või leevendaks olulisel määral eelkirjeldatud probleemi ja tõstaks suhteliselt lühikese aja jooksul I- ja II-tasandi päästetööde juhtide kvalifikatsiooni. Ühe, süsteemi toetava tegurina peab autor muuhulgas oluliseks motiveeriva palgasüsteemi rakendamist.

8.2. Päästetööde juhtide täiendkoolituse süstematiseerimine

Päästetööde ja –juhtimise arengu tagamiseks on vajalik uute teadmiste omandamiseks jätkusuutliku koolituse läbiviimine.

Vastavalt tunnustatud metoodikale, võib koolitamist pidada ahelprotsessiks, mille osad on järjestatult: koolitusvajaduste hindamine, planeerimine, läbiviimine, arvestus ja aruandlus ning koolituse hindamine- eeltoodud ahel on kõige ühesemalt rakendatav just täiendkoolituse protsessi juures. Täiendkoolituse läbiviimisel üldriiklikul tasandil võib olla kaks funktsionaalsusest lähtuvat peaesmärki: informatiivse- või kompensatoorse funktsiooniga koolituse korraldamine. (Kaitsejõudude peastaap 2002:63-81)

Täiendkoolituse informatiivse funktsiooni korral on tegu uute teadmiste ja oskuste omistamisega. Kompensatoorse funktsiooniga koolituse korraldamisel on eesmärgiks varasemalt omistatud teadmiste meeldetuletamine, arusaamade korrigeerimine ja teoreetiliste teadmiste töösse rakendamise võimaluste käsitlemine. Eestis tekkinud päästetööde juhtide kvalifikatsiooni tasemega seotud probleemi vaadeldes, on kompensatoorse koolituse üheks eesmärgiks ka päästetööde juhtide koolitustaseme ühtlustamine.

8.2.1. Täiendkoolituste läbiviimise minimaalne sagedus, sihtgrupp ja korraldaja

Oluliseks tuleb pidada täiendkoolituste planeerimisel reaalse koolitusvajaduse ja sageduste välja selgitamist, mille juures tuleb eraldi vaadelda informatiivsete ja kompensatoorsete koolituste läbiviimise vajadust. Anketeerimise tulemustele orienteeritult tuleks koolitust läbi viia 2 korda aastas, millest üks kord oleks kompensatoorne koolitus. Kuna aga küsitletute hulgast olnud koolitusbüroo juhatajad tõid välja koolitussageduse planeerimise olulise mõjuri- koolitusbüroode võimekus, tuleb sageduse planeerimisel seda arvesse võttes luua reaalselt miinimumi arvestav standard. Pakutava koolituse reaalselt kvantitatiivset võimekust silmas pidades peaks looma esialgselt võimalused iga päästetööde juhi täiendkoolitamiseks üks kord aastas. Täiendkoolituse planeerimisel peaks jälgima ka koolitavate tasandite gruppide suurust ja koolitaja kvalitatiivset taset.

Eelnevat arvesse võttes oleks optimaalne grupeerida tasandiliselt päästetööde juhtide

täiendkoolituse pakkujateks tavapäraselt: I-II-tasandi päästetööde juhtidele päästkeskuste koolitusbürood ja III-tasandi päästetööde juhtidele Sisekaitseakadeemia Päästekolledži Päästekool.

8.3. IV- ja V tasandi päästetööde juhtide koolitussüsteemi loomine

Lisaks Siseministri määrusest “Päästeteenistujate atesteerimise põhinõuded, sealhulgas hariduse ja füüsilise ettevalmistuse nõuded” tulenevatele nõuetele hariduse osas, näeb autor vajadust päästetööde juhtidele täiendkoolituste regulaarseks läbiviimiseks. Kui I- III-tasandi päästetööde juhtide täiendkoolitust on võimalik kvaliteetselt läbi viia päästeasutuse koolituskeskuse põhiselt või Sisekaitseakadeemia Päästekolledži Päästekooli tasandil, siis IV- ja V tasandi päästetööde juhtide koolituse korraldamine päästkeskuse siseselt on üksikjuhtude taustal välistatav ja riiklikul tasandil on täiendkoolituse läbiviimine komplitseeritud piisavalt kvalifitseeritud koolitajate puudumise tõttu.

Päästeameti korrapidamisgrupi liikmete koolitamise puhul on põhilisteks probleemiks kaks asjaolu, mis vajavad esmasena tähelepanu lahenduste otsimisel:

- siseriiklikult puudub piisava kvalifikatsiooni ja pädevust tagavat koolitust pakkuv organisatsioon, mis suudaks edastada V-tasandi päästetööde juhtidele vajaliku kvaliteediga õpet;
- puuduvad ühtsed väljatöötatud, praktikas kinnitust saanud alused, mis oleks tippspetsialistide poolt tunnustatud ja annaksid baasi üldriiklikul tasandil juhtimise- staabi moodustamise- ja kriisireguleerimise meeskonna töö osas.

8.4. Ettepanekud päästetööde juhtidele vajaliku kutse- ja täiendkoolituse strateegia kujundamisel ja tellimuse planeerimisel.

Vastavalt eritasandi päästetööde juhtide funktsionaalsusele ja pädevuse taseme nõutavusele oleks autori arvates tegelikkuses väljaõppe planeerimise printsiibis ratsionaalne asetada “Päästetööde üldeeskirjas” toodud viide tasandisse jaotatud päästetööde juhtimist teostavad päästeteenistujad omakorda kolme gruppi:

- 1) I-grupp: meeskonnavanem, rühmapealik;
- 2) II-grupp: operatiivkorrapidaja, vanemkorrapidaja;
- 3) III-grupp: regiooni vastutav korrapidaja/ -abi, Päästeameti juhtimisgrupi liige.

Põhjenduseks oma nägemusele sellisest grupeerimisest viitab autor asjaolule, et vastavalt päästetööde juhi tasandist sõltuvalt töö spetsiifilistele iseärasustele ja eeldatavale pädevusele on otstarbeline jaotada koolitustasandid kolme gruppi. Viit gruppi eraldi käsitlemisel ei ole eelnimetatud põhjendustega seost ning koolituse koormus ületaks tõenäoliselt pakkujate võimalused ja võimekuse.

Teise põhjendusena tuuakse välja ka asjaolu, et väljaõppe korraldamisel ja planeerimisel ei ole võimalik eristada spetsiifilisusest lähtuvalt piire, mille alusel oleks ratsionaalne jagada reaalseid vajadusi silmas pidades grupid rohkem, kui kolmeks. Kolme väljaõppegruppi jaotatuna võiks lühidalt nimetada jaotuskriteeriumid lähtuvalt operatiivjuhtimise hierarhiast ja tasandi eesmärgist alljärgnevalt:

- 1) I-, II- tasand- kuni kahe meeskonna juhtimine päästetöödel;
- 2) III- tasand- kolme kuni kaheksa meeskonna juhtimine päästetöödel, staabi moodustamine, - juhtimine;
- 3) IV-, V- tasand- staabi moodustamine, -juhtimine, kriisireguleerimise meeskonnaga töötamine, koostöö välisriikide päästeteenistustega, rahvusvahelise abi pakkumise, - taotlemise protseduurid (V-tasand).

Eeltoodud tasandilise ümberjaotuvuse sarnase muudatuse läbiviimiseks teeb autor ettepaneku ka "Päästetööde üldeeskirjas", kus tasandiline jaotuvus oleks orienteeritud maksimaalselt neljale grupile- ühildades I- ja II-tasandi päästetööde juhid ühte gruppi.

Tabel 5. Koolituse planeerimine, lähtuvalt tasandilisest jaotuvusest

KOOLITATAVAD	GRUPP	TAGATAV KVALIFIKATSIOON	KUTSEKOOLITUS	TÄIENDKOOLITUS
Päästeameti või päästeasutuse korrapidamisgrupi liikmed	III- grupp	Kriisireguleerimise meeskonna töö juhtimine; Staabitöö juhtimine; Vabariiklike ressursside haldamise suutlikus; Töötaja vastavus ametikohale esitatavatele nõuetele.	Sisekaitseakadeemia	Sisekaitse- akadeemia, Välisriikide koolitajad
Operatiivkorrapidaja (ka vanemkorrapidaja)	II-grupp	Staabitöö juhtimine; Sündmuse põhise päästetööde juhtimise suutlikus; Päästeteenistuse ja peamiste paralleelametkondade ja koostööpartnerite ressursside haldamise suutlikus regionaalsel ja vabariiklikul tasandil; Töötaja vastavus ametikohale esitatavatele nõuetele.	Sisekaitseakadeemia Päästekolledži Päästekool	Sisekaitse- akadeemia Päästekolledži Päästekool, Päästekeskuse õppekeskus

Rühmapealik; Meeskonnavanem (-kohuseid täitvad päästeteenistujad)	I- grupp	Sündmuse põhise päästetööde juhtimise suutlikus; Päästeteenistuse ja peamiste paralleelametkondade ja koostööpartnerite ressursside haldamise suutlikus regionaalsel; Töötaja vastavus ametikohale esitatavatele nõuetele.	Sisekaitseakadeemia Päästekolledži Päästekool	Päästeteskuse koolitusbüroo
--	----------	---	---	--------------------------------

8.4.1 Täiendkoolituse hankeplaani koostamine

Nagu koolitusstrateegiate kujundamisel tänapäeval lähtutakse, tuleks lähtuda ka koolituse hankeplaanide koostamisel tunnustatud elukestva õppe teooriatest.

Majanduskeskkonna pidev taastootmine on olulisel määral seotud majanduse struktuuri toetava hariduspoliitikaga, mis tähendab, et on:

- riiklikud tellimused prioriteetsete valdkondade spetsialistide ettevalmistavatele õppeasutustele;
- riiklik toetus kõrgelt kvalifitseeritud välislektorite palkamisele erialadel, mis on seotud prioriteetsete valdkondade spetsialistide ettevalmistamisega;
- tingimused hariduse integratsiooniks lähinaabritega. (Märja, Lõhmus Jõgi 2003: 258)

Autori arvamuse kohaselt peaks koolituse korraldamisel lähtumata tingimata varasemalt koostatud koolitusvajaduste selgitamise analüüsist, millest tulenevalt koostatakse koolituse hankeplaani. Koolituse hankeplaani esitatakse tellimusena koolitusasutustele.

Koolituse hankeplaani juures tuleks arvesse võtta lisaks analüüsi tulemustele ka eelarvest

tulenevaid võimalikke piiranguid ning õppeasutuste ja koolituskeksuste teenuse pakkumisega seotud võimalusi ja suutlikust koolitusvajaduste nõudluse osas.

Näidistabeli (lisa 5 “Päästetööde juhtide koolitamise hankekava näidis”) koostamisel on lähtutud eelkõige koolitustöögrupi läbi viidud koolitusvajaduste analüüsist, kus on välja toodud koolitavate hulga regiooni pakutavate täiendkoolituste lõikes. Tabelis esitatud koolituste hulgas on punktis 7.4.1. “anketeerimise tulemused ja kokkuvõte” esile toodud koolitusteemad- vastavalt valdkondade põhised koolitusvajadused anketeerimisküsimuste tulemustele. Tabelis on välja toodud muude koolituste hulgas päästetööde juhtimise pädevuse tõstmiseks läbiviidavad täiendkoolitused.

8.5. Koolitajate koolitamine

Kaasaegsetele teadmistele tuginevat õpet saab läbi viia juhul, kui õpet korraldavatele ja edastavatele isikutele on tagatud võimalus enese harimiseks. Seda on ka Sisekaitseakadeemia Päästekolledžis ja -Päästekoolis alati prioriteetseks peetud ja võimaluste korral on saanud nii kutsehariduse kui ka erinevate vajalike täiendkoolituste kursuste diplomid enamik koolitusega tegelevaid isikuid.

Koolitajate koolitamisel tuleks tänasel päeval keskenduda spetsiifilist laadi koolitaja koolituste hankimisele nagu on seda näiteks tööstuskeemia valdkond. Teatud valdkondades on teadaolevalt ammendunud siseriiklikult võimalused hankida pädevat koolitust, seega on oluline välja selgitada, millistest Euroopa riikidest on võimalik leida meile vajaliku suunitlusega koolitusi. Välisriikides läbiviidavad kursused on küll suhteliselt kallid, kuid eesmärki täitva koolituse korraldamiseks on hädavajalik sihtotstarbelised rahalised vahendid leida.

9. KOKKUVÕTE

Käesoleva lõputöö raames läbi viidud analüüsi tulemused tõendasid varasemalt sissejuhatuses kajastatud teema päevakorralisust ja toetasid tõstatatud hüpoteese.

Nagu selgus peatükist 7 “Analüüs päästetööde juhtide koolituse parendamiseks võimalike rakenduslike meetmete kasutusele võtmiseks”, on peamisteks probleemideks:

- päästetööde juhtide mittevastavus haridusnõuetele;
- võimalikult lühima aja jooksul koolitust vajavate päästetööde juhtide suur hulk;
- täiendkoolituse korraldamise süstematiseerimatus;
- riiklikul tasandil täiendkoolituse läbinute päästetööde juhtide väike hulk;
- madal motiveeritus ja sotsiaalsetest põhjustest tulenevate võimaluste puudumine õpingutele asumiseks;
- moodulõppe vormi puudumine.

Paljud eeltoodud puudustest on omavahel väga otseses seoses, millest tulenevalt võib ühe probleemi lahendamisel leida lahendust või leevendust mitmele teisele probleemile.

Vastuolud tekkisid täiendkoolituse parendamiseks läbi viidud analüüsi osas, millest selgus, et ei koolitusbürood ega ka Sisekaitseakadeemia Päästekolledži Päästekool ei ole võimelised tagama kõikide päästetööde juhtide täiendkoolitamist kahel korral aastas. See on kvantitatiivne koolitusvajadus, mida uuringu tulemused väljendasid.

2006. aastaks läbiviidud tsentraliseerimise ja regionaliseerimise protsesside tulemusel on kõrvaldatud paljud varasemad päästeala arengut pärssivad tõkked. Tekkinud struktuurid ja juhtimiskorraldus tagavad võimalused arenguprotsesside kiiremaks ja koordineeritumaks läbi viimiseks, millest tulenevalt on ka juba tänasel päeval näha meetmete rakendamiste efektiivsust.

Eeltoodu annab ka positiivsed väljavaated päästeala koolitusvaldkonna arendamiseks ja päästetööde juhtide kvalifikatsiooni taseme tõstmiseks lähitulevikus.

11. РЕЗЮМЕ

Настоящая дипломная работа «Обучение руководителей спасательных работ разных уровней» представлена на 50 листах, содержит 2 рисунка и 5 таблиц.

При написании дипломной работы использованы 14 источников, из которых – 4 источника взяты из интернета, 7 на основании опросов и 3 из профессиональной литературы.

Дипломная работа написана на эстонском языке, при написании использованы программы MS Word и MS Excel. Дипломная работа представляет собой обзор общего руководства спасательными работами, обучения руководителей спасательными работами и необходимости обучения.

Автор обращает особое внимание на выявление проблем, связанных с обучением руководителей спасательных работ I-III уровня по двум уровням: на уровне профессионального обучения и дополнительного обучения, предлагая решения для повышения уровня квалификации руководителей спасательных работ.

Целью дипломной работы является анализ уровня обучения руководителей спасательных работ и поиск решения для устранения обнаруженных недостатков, в части профессионального и дополнительного обучения.

В качестве методики автор использовал проработку имеющейся литературы данной области, анкетирование, анализ информации, полученной в ходе запросов статистических данных и проработку правовых актов в данной сфере по руководству спасательными работами и обучению руководителей.

Исходя из цели работы автор выдвинул следующие гипотезы:

- Руководство спасательными работами является одной из важнейших функций успешного проведения спасательных работ. Руководство спасательными работами квалифицированным спасателем является существенным фактором для обеспечения высококачественной услуги нуждающемуся в помощи;
- Многие руководители спасательными работами не соответствуют требованиям по образованию, установленными постановлением № 3 Министра внутренних дел от 08 января 2002 года «Основные требования аттестации спасательных служащих, в том числе требования по образованию и физической подготовке»;

- В дополнительном обучении руководителей спасательных работ отсутствует система. Нет анализа на общегосударственном уровне, из результатов которого, по выявленным потребностям обучения, можно было бы исходить при планировании и организации дополнительного обучения.

Автор, работая в дежурной службе спасательных работ и имея возможность реально внести свой вклад в повышение уровня руководства спасательными работами, стремился при написании дипломной работы исходить, прежде всего, из возможности последующего внедрения в практику проведенного исследования и его результатов.

Кроме того, автор пытается обратить внимание на имеющиеся недостатки в области обучения руководителей спасательных работ и одновременно предложить возможные варианты решений.

11. VIIDATUD KIRJANDUS

1. Märja; T., Lõhmus; M., Jõgi; L. 2003. *Andragoogika, raamat õppimiseks ja õpetamiseks*. Tallinn: Ilo Print
2. Kaitsejõudude peastaap. 2002. *Rakenduspedagoogika õpik*. Tartu: A/S Atlex;
3. Aimre; I. 2005. *Sotsioloogia*. Tallinn: Sisekaitseakadeemia;
4. Päästeseadus. 23.03.1994.- RT I 1994, 28,424- RT I 2006,14,112;
5. Täiskasvanute koolituse seadus. 10.11.1993.- RT I 1996,49,953 – RT I 2007,4,17;
6. Kutseharidusstandart. 06.04.2006.-RT I 2006,16,131;
7. Nõuded päästeteenistujate väljaõppele ja täienduskoolitusele ning väljaõppe ja täienduskoolituse kord. 18.12.2001.- RTL 2001,137,2020, RTL 2004,150,2278;
8. Päästemeeskondade sündmuskohale väljasõitude ja sündmuste arvestuse kord. 06.12.2000.- RTL 2000,118,1838 - RTL 2004,100,1599;
9. Päästetööde üldeeskiri 23.02.2000. RTL 2000,32,433 – RTL 2004,150,2278;
10. Päästeameti kohalike päästeasutuste väljasõidukorra ja väljasõiduplaani vormi kinnitamine. Päästeameti peadirektori kk, 22.01.07.;
11. Uuring raamatukogu tegevuse tulemuslikkusest.
<http://www.utlib.ee/ee/publikatsioonid/1997/ryt/miil.html>
12. Kutsete süsteemi terminid.
<http://www.kutsekoda.ee/default.aspx/1/menu/292/news/content/53>
13. Sisekaitseakadeemia. <http://paaste.sisekaitse.ee/>
14. SKA Päästekolledzi Päästekool.
<http://www.v-maarja.ee/rescueschool/index.html>

Lisa 1. Sündmuse liigi klassifikaatorid

Sündmuse liik
Tulekahju
Pinnase- ja metsatulekahju
Tulekahju alarm (ATS)
Inimeste ja/või loomade päästmine
Keemiliste ühenditega saastumine
Loodusjõudude poolt põhjustatud sündmus
Plahvatus
Pommiähvardus
Pommikahtlus
Ohutuse tagamine
Transpordiavarii
Õnnetus veekogul või rannikumerel
Kommunaalavarii
Abi osutamine teistele teenistustele

Lisa 2. Anketeerimise vorm

Ankeedi täitja andmed:

Asutus: .....Päästekeskus;

Struktuuriüksus:.....

Ametikoht: .....

Hinnang I-III tasandi päästetööde juhtidele ja nende koolituse tasemele

Väide	Väite tõe vastavus				
	Ei	Üldiselt ei	Vahest	Enamalt	Jah
Päästetööde juhtimine on väga oluline sündmuse lahendamisel	1	2	3	4	5
Päästetööde juhi kvalifikatsioon on väga oluline sündmuse lahendamisel	1	2	3	4	5
Päästetööde juhid saavad väga hästi hakkama kõikide eriliiki sündmuste lahendamistega	1	2	3	4	5
Päästetööde juhtide ametialane professionaalsus on väga kõrge	1	2	3	4	5
Päästetööde juhtide erialane haridustase on nõuetekohane ja täiesti piisav	1	2	3	4	5
Päästetööde juhtidele pakutav kutsekoolitus on kaasaegne ja kõrgetasemeline	1	2	3	4	5
Päästetööde juhtidele pakutav täiendkoolitus on vajadusi järgiv ja kõrgetasemeline	1	2	3	4	5
Päästetööde juhtidele pakutav täiendkoolitust viiakse läbi regulaarselt ja süstematiseeritult	1	2	3	4	5
Päästetööde juhtide koolitamise korraldamise parendamine ja süstematiseerimine on päevakorraliselt väga oluline	1	2	3	4	5
Edastatava täiendkoolituse tsüklilisust on vaja reguleerida vabariiklikul tasandil	1	2	3	4	5
Edastatava täiendkoolituse materjalid peavad	1	2	3	4	5

I-III tasandi päästetööde juhtide koolituse korraldamise parendamiseks võimalike meetmete väljaselgitamine

1. Millises vanuserühmas on teie arvates hariduse nõuetele mittevastavuse probleem päästetööde juhtide hulgas kõige suurem?

1. 18- 25 aastaste hulgas
2. 26- 35 aastaste hulgas
3. 36- 45 aastaste hulgas
4. 46- ja vanemate hulgas

Põhjendus:.....
.....

2. Kui tihti oleks vaja päästetööde juhtidele läbi viia täiendkoolitust tööülesannete edukaks täitmiseks?

1. kaks-kolm korda aastas
2. üks kord aastas
3. üks kord 3 aasta jooksul
4. üks kord 5 aasta jooksul
5. muu:.....

Põhjendus:.....
.....

2.1. Sellest juba omistatud teadmiste värskendamiseks korraldatavaid koolitusi?

1. kaks-kolm korda aastas
2. üks kord aastas
3. üks kord 3 aasta jooksul
4. üks kord 5 aasta jooksul
5. muu:.....

Põhjendus:.....
.....

3. Väljaõppega korraldamisega seotud probleemid on teravamad:

1. I-II tasandi päästetööde juhtide koolitamisel
2. III tasandi päästetööde juhtide koolitamisel
3. Mõlema tasandi päästetööde juhtide koolitamisel on probleemid võrdselt teravad

Põhjendus:.....
.....

4. Väljaõppe korraldamise ja süstematiseeritusega seotud probleemid on teravamad?

1. Kutseõppe osas
2. Täiendõppe osas
3. Mõlemas osas võrdsed

Põhjendus:.....
.....

5. Millised on päästetööde juhtide koolitamisel peamised täiendamist vajavad erialased teadmiste valdkonnad?

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

Põhjendus:.....
.....

Lisa 3. Anketeerimise tulemuste kokkuvõte

Hinnang I-III tasandi päästetööde juhtidele ja nende koolituse tasemele

Väide	Väite tõe vastavus				
	Ei	Üldiselt ei	Vahest	Enamalt	Jah
Päästetööde juhtimine on väga oluline sündmuse lahendamisel	1	2	3	4	5
Päästetööde juhi kvalifikatsioon on väga oluline sündmuse lahendamisel	1	2	3	4	5
Päästetööde juhid saavad väga hästi hakkama kõikide eriliiki sündmuste lahendamistega	1	2	3	4	5
Päästetööde juhtide ametialane professionaalsus on väga kõrge	1	2	3	4	5
Päästetööde juhtide erialane haridustase on nõuetekohane ja täiesti piisav	1	2	3	4	5
Päästetööde juhtidele pakutav kutsekoolitus on kaasaegne ja kõrgetasemeline	1	2	3	4	5
Päästetööde juhtidele pakutav täiendkoolitus on vajadusi järgiv ja kõrgetasemeline	1	2	3	4	5
Päästetööde juhtidele pakutav täiendkoolitust viiakse läbi regulaarselt ja süstematiseeritult	1	2	3	4	5
Päästetööde juhtide koolitamise korraldamise parendamine ja süstematiseerimine on päevakorraliselt väga oluline	1	2	3	4	5
Edastatava täiendkoolituse tsükklilisust on vaja reguleerida vabariiklikul tasandil	1	2	3	4	5
Edastatava täiendkoolituse materjalid peavad olema standardsed üleriigiliselt	1	2	3	4	5

I-III tasandi päästetööde juhtide koolituse korraldamise parendamiseks võimalike meetmete väljaselgitamine

2. Millises vanuserühmas on teie arvates hariduse nõuetele mittevastavuse probleem päästetööde juhtide hulgas kõige suurem?

1. 18- 25 aastaste hulgas
2. 26- 35 aastaste hulgas
3. 36- 45 aastaste hulgas
4. 46- ja vanemate hulgas

Põhjendus:.....
 .....

2. Kui tihti oleks vaja päästetööde juhtidele läbi viia täiendkoolitust tööülesannete edukaks täitmiseks?

6. kaks-kolm korda aastas
7. üks kord aastas
8. üks kord 3 aasta jooksul
9. üks kord 5 aasta jooksul
10. muu:.....

Põhjendus:.....
.....

2.1. Sellest juba omistatud teadmiste värskendamiseks korraldatavaid koolitusi?

1. kaks-kolm korda aastas
2. üks kord aastas
6. üks kord 3 aasta jooksul
7. üks kord 5 aasta jooksul
8. muu:.....

Põhjendus:.....
.....

3. Väljaõppega korraldamisega seotud probleemid on teravamad:

4. I-II tasandi päästetööde juhtide koolitamisel
5. III tasandi päästetööde juhtide koolitamisel
6. Mõlema tasandi päästetööde juhtide koolitamisel on probleemid võrdselt teravad

Põhjendus:.....
.....

4. Väljaõppe korraldamise ja süstematiseeritusega seotud probleemid on teravamad?

4. Kutseõppe osas
5. Täiendõppe osas
6. Mõlemas osas võrdsed

Põhjendus:.....
.....

5. Millised on päästetööde juhtide koolitamisel peamised täiendamist vajavad erialased teadmiste valdkonnad?

1. Ohtlike ainete juhtunud õnnetuste päästetööde juhtimine;
2. Päästetööde taktika eriliiki õnnetuste korral ja “rusikareeglid”;
3. õigusaktide tundmine päästetööde läbiviimisel;

4. staabitöö korraldus ja koostöö teiste ametkondadega, standartprotseduurid.
Lisa 4. Tuletõrje- ja päästeala spetsialisti õppekava

Tulekustutustööde taktika	2,0	Eksam
Päästetööde taktika	2,5	Eksam
Ohtlikud ained (taktika) III	1,5	Arvestus
Tulekustutus- ja päästetööde juhtimine	5,0	Eksam
Koolitusõpe	3,0	Eksam
Õnnetusteadete menetlemine II	1,0	Arvestus
Praktika IV - päästetööde juhtimine	5,0	Eksam

Lisa 5. Päästetööde juhtide koolitamise hankekava näidis

Päästetööde juhtide täiendkoolitused 2008

Koolitus	Osalejate arv	Koolituste arv	Päevade arv	Hind kokku	Sihtrühm	Koolituse eesmärk ja tasand	Kohtade jaotus					
							PA	PEPK	LEPK	LÄEPK	LOEPK	SKA PK
SKA Päästekolledži Päästekoolilt tellitavad koolitused												
Eriliiki päästetööde juhtimine	16	3	5		III- tasandi operatiivkorrapidajad või neid asendavad teenistujad	päästetööde juhtimise võimekuse tõstmine	0	4	8	6	0	0
Staabitöö koolitus PTJ-le	14	3	3		III ja IV tasandi päästetööde juhid	III ja IV tasandi päästetööde juhtimise võimekuse tõstmine	10	5	5	0	0	2
Logistika alused	16	2	5		III-V tasandi päästetööde juhid ja teenistuste logistikaga tegelevad päästetöötajad	Suuremahuliste päästetöödel logistilise võimekuse tõstmine. Anda ühtne lähenemine logistika valdkonna teoreetlistest alustest ning logistika korraldamiseks päästetöödel	2	4	4	4	4	0
Õlireostuse korjetööde spetsialistide koolitus	14	1	5		III-tasandi päästetööde juhid ja Õlireostusega tegelevad teenistujad	Koolitada igasse päästekeskusesse 4 teenistujat, kes oskavad juhtida päästetöid õlireostuse korral päästetöid ja teha koostööd teiste asutustega	1	3	3	3	3	1
Suurtulekahjude vesivarustus	12	2	3		I-III-tasandi ja suurtulekahjude vesivarustusega tegelevad teenistujad	Metsatulekahjude ning suureulatuslike hoonete ja põlevedelike tulekahjude võimekuse tõstmine. Anda ülevaade hüdraulika alustest, vesivarustuse	2	4	6	5	6	1

						korraldamise põhimõtetest, seadmetest ja vahenditest ning vesivarustuse ülesehitusest suurtulekahjude korral										
Keemiasukeldumise juhtimise kursus	12	6	3		I-II-tasand Keemiasukeldumisega tegelevate komandode päästetöid juhtivad teenistujad	Keemiapäästealase põhivõimekuse tõstmine. Koolitada keemiasukeldumisega tegelevate komandode teenistujad juhtima keemiasukeldumist	0	2	2	4	4	0	1	1	2	2
Ohtlike ainetega õnnetustel päästetööde juhtimine	13	6	5		III-tasand	Keemiapäästealase juhtimise võimekuse tõstmine	0	0	0	0	4	0	1	1	3	2

Välisriikidest tellitavad koolitajate koolitused

Kuopio päästekooli keemiasukeldumise ja juhtimise koolitus	2	1	5		Päästkeskustes ja Sisekaitseakadeemia Päästekolledži Päästekoolis keemiapääste arendamisega tegelevad teenistujad	Tõsta keemiapääste võimekust keemiapäästega tegelevates komandodes. Koolitada igasse päästkeskusesse 1 koolitusega tegelev teenistuja ja kaks päästekooli lektorit	0	1	1	1	1	2				
Kuopio päästekooli keemia päästetööde juhtimise koolitus	4	1	5		Päästkeskustes ja Päästekolledži Päästekoolis keemiapääste arendamisega tegelevad teenistujad	Tõsta keemiapääste juhtimise võimekust keemiapäästega tegelevates komandodes. Koolitada igasse päästkeskusesse 1 koolitusega tegelev teenistuja ja kaks päästekooli lektorit	0	1	1	1	1	2				

Reserv																
KOKKU																

SISEKAITSEAKADEEMIA

PÄÄSTEKOLLEDŽ

Mina, Heiki Kurissoo, päästekolledži päästeteenistuse eriala 4. kursuse üliõpilane tõendan, et kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjanduslikest allikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

14. mai 2007

_____
(allkiri)

LÕPUTÖÖ VASTAB KEHTIVATELE NÕUETELE

Juhendaja: Kuno Tammearu

_____
(allkiri)

KAITSMISELE LUBATUD

Päästekolledži direktor:

Peeter Randoja

_____
(allkiri)

_____ 200_